

Ковпак О.С. Особливості розвитку заочної педагогічної освіти у 50-х рр. XX ст. *Соціально-гуманітарні науки та сучасні виклики : матеріали всеукр. наук. конф.* Дніпро. 2016. С. 67–68.

Ковпак Олена Сергіївна, викладач ВП «Старобільський гуманітарно-педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка», аспірант ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка».

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗАОЧНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ У 50-х рр. XX ст.

Заочна освіта з часу її виникнення й до сьогодні є однією з найбільш доступних, економічних і поширених форм навчання. Вона спрямована на вирішення таких соціально значимих завдань, як підвищення рівня освіченості суспільства, реалізація потреб різних верств населення в освітніх послугах, задоволення потреб країни в якісно підготовлених спеціалістах, підвищення соціальної і професійної мобільності населення.

Перш за все заочна освіта завжди була важливим джерелом підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Враховуючи складне соціально-економічне становище в Україні затребуваність у заочній формі навчання збільшується й сьогодні. У той же час сучасна система заочної педагогічної освіти має ряд недоліків і потребує вдосконалення. Для оновлення системи підготовки педагогічних кадрів без відриву від виробництва необхідно звернутися до досвіду минулого та вивчення його можливостей у сучасних умовах.

1950-ті рр. – це період стрімкого розвитку заочної педагогічної освіти, що пов'язано з післявоєнною відбудовою, науково-технічним прогресом та зростанням потреби у висококваліфікованих спеціалістах.

Загальні питання розвитку вищої освіти післявоєнного періоду розглядаються в роботах І. Авілова, К. Галкіна, Ю. Курносова, М. Круглянського. Розвиток заочної педагогічної освіти в СРСР у

зазначений період можна прослідкувати в роботах російських вчених В. Лазарева, Н. Бикової, Є. Захарової. Корисними для нашого дослідження є роботи В. Нестеренко, Т. Кобзарєвої, які присвячені розвитку заочної педагогічної освіти в Україні, її теоретичним і методологічним проблемам.

Кількісні показники розвитку заочної освіти свідчать про наступне: якщо з 1950-1951 до 1960-1961 навчального року кількість студентів у цілому зросла більш ніж у два рази, то на заочних відділеннях – у 3,5 рази, а на вечірніх – більш ніж в 11 разів. У 1960 р. на денних відділеннях ВНЗ навчалось майже 199 тис. студентів, на заочних – 174 тис., а на вечірніх – 44 тис. [1, с. 527].

Н. Бикова наголошує, що саме завдяки заочній формі навчання після Другої світової війни вдалося здійснити масову підготовку спеціалістів з вищою освітою [2, с. 4]. Більша частина заочників у цей період були студентами педагогічних інститутів [3, с. 33].

У зв'язку зі значним збільшенням кількості шкіл і дедалі зростаючою потребою в учительських кадрах до кінця першої повоєнної п'ятирічки в Україні заочні відділення функціонували при 24-х педагогічних, 32-х учительських інститутах і 70-х педучилищах. Колективи ВНЗ республіки спрямовували свої зусилля на покращення якості навчально-виховної роботи, планування та проведення екзаменаційних сесій. Значну роль в організації самостійного навчання студентів-заочників у міжсесійний період відіграло створення широкої мережі консультаційних пунктів [4, с. 202].

Подальше удосконалення шкільної освіти, організація шкіл-інтернатів і шкіл з подовженим днем, розширення мережі вечірніх шкіл працюючої молоді, введення обов'язкової загальної середньої освіти в столицях республік і великих промислових центрах країни додатково потребували збільшення кількості вчителів, що значною мірою сприяло розвитку системи заочної педагогічної освіти в кінці 1950-х – на початку

1960-х рр., задоволенню зростаючої потреби у вчительських кадрах [3, с. 34].

Нові навчальні плани, введені у період 1950-1960 років для заочної педагогічної освіти, передбачали спецсемінари з педагогіки, психології або методики, обов'язкову контрольну роботу з історії педагогіки, іспит з педагогіки та методики викладання відповідного навчального предмета.

Проводилася робота щодо забезпечення студентів-заочників необхідною навчально-методичною літературою. Навчально-методичний кабінет із заочної освіти при міністерстві освіти УРСР, крім щорічного видання програм і текстів контрольних робіт, підготував понад 300 навчальних посібників, курсів лекцій, методичних розробок з різних дисциплін. Велика увага приділялася удосконаленню навчального процесу та поліпшення змісту освіти. Розширювалися зв'язки заочних педагогічних навчальних закладів зі школами [5, с. 16].

Н. Бикова у своїй роботі «Удосконалення заочної освіти в вищій школі засобами відкритої освіти» [2] надає характеристики заочної освіти, включаючи педагогічну, періоду 1945-1970рр., серед яких хотілося б виокремити наступні:

- контингент студентів, які отримували вищу освіту без відриву від виробництва складався з представників різних соціальних верств;
- навчальний процес забезпечували такі комунікаційні технології, як поштовий, телефонний, радіозв'язок та кейс-технологія;
- основною метою організації заочних навчальних закладів була швидка підготовка необхідних країні спеціалістів, скорочення напливу в існуючі ВНЗ, можливість масового навчання.

Таким чином, заочна педагогічна освіта 50-х рр. XX ст. в Україні характеризувалася швидким зростанням якісних і кількісних показників, що було зумовлено дефіцитом педагогічних кадрів. У цей період відбувалися активні пошуки ефективних організаційних форм та методів

підготовки педагогічних кадрів без відриву від виробництва. Охоплений темою період став підґрунтям для подальшого розвитку й удосконалення системи заочної педагогічної освіти в Україні.

Список використаних джерел:

1. Бойко О. Д. Історія України: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Видання 3-тє, виправлене, доповнене. / О. Д. Бойко. – К.: Академвидав, 2005. – 688 с.

2. Быкова Н. Н. Совершенствование заочного обучения в высшей школе средствами открытого образования. : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 – теория и методика профессионального образования (педагогические науки) / Наталья Николаевна Быкова. – СПб., 2006. – 183 с.

3. Лазарев В. Н. Высшее педагогическое образование без отрыва от основной деятельности: история, современное состояние : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.01 – общая педагогика, история педагогики и образования / Владимир Николаевич Лазарев. – М., 2004. – 365 с.

4. Михайленко Л. Ф. З історії методичної підготовки вчителя математики на заочному відділенні педвузу /Л. Ф. Михайленко // Вісник Житомирського педагогічного університету. Випуск 13. – Житомир, 2003. – С. 201 – 205.

5. Нестеренко В. В. Розвиток заочної форми навчання в системі вітчизняної вищої педагогічної освіти / В. В. Нестеренко // Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту. Сер. Педагогіка. – 2011. – № 2 – С. 12 – 18.